

УДК 378.22:1(075.8)
DOI: 10.24144/2524-0609.2020.46.111-115

Помирча Світлана Вікторівна
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри теорії і практики початкової освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ, Україна
swetlanapom@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1636-3239>

УРОК ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Анотація. Гендерне мислення, гендерний світогляд формуються на основі гендерних знань. Засвоюючи основи наук, сповнених гендерним підходом до висвітлення всіх сфер життя людини, учні самі і за участю педагогічних працівників формують світогляд. Тому дуже важливо долучати молодь до вивчення гендерних аспектів у неформальній діяльності, щоб уникнути у майбутньому дискримінації, як щодо жінок, так і щодо чоловіків, а, передусім – стимулювали критичне осмислення з урахуванням гендерного аспекту суспільного процесу в усіх галузях знань і самого життя. Актуальність дослідження визначається тим, що впровадження гендеру, дасть змогу подолати ситуацію гендерної дезорієнтації в освітньому процесі взагалі та з'ясувати наскільки час і зміни в суспільстві впливають на гендерні стереотипи українців. Мета статті – дослідити особливості використання в закладах середньої освіти уроків гендерної рівності з урахуванням визначених в сучасній науці гендерних стереотипів. Застосовано такі методи дослідження: вивчення та аналіз науково-методичної літератури; узагальнення інформації для визначення теоретико-методологічних основ дослідження; емпіричні педагогічне спостереження за позанавчальною діяльністю учнів, бесіди; проведення тренінгу щодо формування гендерної культури. У подальшому планується розробити методичні рекомендації щодо проведення гендерного тренінгу для вчителів, які працюють у закладах середньої освіти, із застосуванням матеріалу, який сприятиме розвитку гендерної свідомості хлопців і дівчат.

Ключові слова: гендерний аспект; гендерне виховання; критичне мислення; гендерна рівність; гендерний стереотип.

Вступ. Останнім часом актуальним постає питання щодо розвитку суспільства, в якому створені однакові можливості для самореалізації особистості в будь-якій сфері життєдіяльності незалежно від її статі.

Уважаємо, що головну роль у подоланні негативних проявів гендерних стереотипів мають відігравати заклади освіти. Як свідчить практика, там переважно поширений статево-рольовий підхід у навчанні, який зміцнює приховану нерівність чоловіків і жінок взагалі та ініціює гендерно-рольові конфлікти зокрема.

В освітній практиці гендерний підхід передбачає організацію рівноправного співробітництва осіб різної статі у навчально-виховному процесі із заохоченням тих видів діяльності, що відповідають дійсним інтересам і можливостям особистості, а не стереотипним вимогам до неї залежно від статі.

Вивчення й впровадження гендеру саме в освітній сфері дасть змогу подолати ситуацію гендерної дезорієнтації, що є неocenенно важливим для розвитку України як європейської держави.

Сучасна вітчизняна педагогіка характеризується різноманітним інноваційними підходами і педагогічними концепціями, що спрямовані на цілісний і гармонійний розвиток школяра взагалі та створенню сприятливих умов для формування індивідуально-розвинутої особистості зокрема.

О. Кікінежді переконана, що саме «школа завжди була і залишається провідним чинником гендерної соціалізації. Зміст навчального матеріалу, виховання в процесі спілкування вчителя й учня є орієнтиром розвитку гендерної свідомості хлопців і дівчат» [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, не вирішеної раніше частини загальної проблеми. Нині проблеми інтеграції гендерного підходу в систему середньої освіти відображено в працях вітчизняних науковців, розвивають погляди на засоби розвитку

гендерної культури учнів. Скажімо, В.Штильова, Т. Говорун та інші науковці дотримуються думки, що різниця між дівчатами і хлопцями існують лише на природній основі, де норми і правила поведінки відповідають «природному призначенню» [3; 8]; погляди про психологічні й анатомо-фізіологічні відмінності між жінками і чоловіками простежуються в працях В. Васютинський [1], Н. Городнова [4], Т. Говорун [3]. Вплив гендерного чинника на культуру родинних відносин розглядали у своїх працях І. Колякова, О. Отрадна [6]. Поняття «гендер» та норми в мовленнєвій культурі розглядали О. Жбиковська, А. Мішукова та інші науковці. І. Грабовська, В. Кравець, Т. Говорун та інші дослідники пропагують у своїх працях запровадження принципів гендерної рівності і демократії до сфери освітнього простору сучасної освіти. І. Каширська у своїх наукових розвідках зазначає, що гендерна мовленнєва культура є складовою загальної культури людини [7].

Це свідчить, що в наукових дослідженнях проблеми формування готовності учнів до виховання гендерної культури є чималий доробок, проте потребують уточнення зміст, структура та умови ефективності реалізації цього процесу в освітній діяльності закладах загальної середньої освіти.

Мета статті – дослідити особливості використання в закладах середньої освіти уроків гендерної рівності з урахуванням визначених в сучасній науці гендерних стереотипів. Матеріал представлений у роботі буде корисним учителям, які працюють у закладах загальної середньої освіти під час підготовки до уроків гендерної рівності, які широко вводяться в освітній процес.

Застосовані методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі застосовано такі методи: вивчення та аналіз науково-методичної літератури з проблем гендерних досліджень; узагальнення інформації для визначення теоретико-методологічних основ дослідження; імплементації навчально-ме-

тодичних праць і передового досвіду вищих педагогічних закладів освіти щодо впровадження гендерної тематики в позачагальний час; емпіричні: педагогічне спостереження за позачагальною діяльністю учнів, анкетування для виявлення рівня обізнаності дітей поняття «гендер», «гендерні стереотипи», роль жінки і чоловіка в родині, права та можливості їх в українському суспільстві тощо, проведено бесіду на тему «Що означає бути «справжньою жінкою» або «справжнім чоловіком»; ознайомлення з планами виховної роботи класних керівників; проведення тренінгу «Виявлення провідних гендерних стереотипів серед учнів старшої школи» щодо формування гендерної культури.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, гендерні стереотипи сформовані цінностями і установками, що засвоєні людством із раннього віку, вони є соціальними коренями гендерної нерівності в суспільстві.

Біологічна стать визначає очікування і установки, що висувають до людини. Саме у відповідності до них і відбувається соціалізація індивіда, в якій він навчається більшій кількості ролей і засвоює свої обов'язки.

Відомо, що інтерактивна методика проведення уроків гендерної рівності базується на переконанні, що діти вчать з більшим бажанням, коли відчують цінність власних думок, знань та життєвого досвіду, коли мають можливість поділитися ними в комфортному середовищі (в класі), яке для них є безпечним та позитивним.

Уважаємо, що урок гендерної рівності слугує на подолання поширених гендерних стереотипів та формуванню й утвердженню гендерної культури.

Робота має сприяти подоланню серед учнів гендерних упереджень, утвердженню переконання щодо того, що в українському суспільстві права та можливості чоловіків і жінок мають бути рівні.

Під час проведення заняття слід зосередитися на зрозумілих дітям ситуаціях, уникаючи переобтяжування їх інформацією. Саме поняття «гендер» доцільно розкрити через зрозумілі дітям поняття «рівні можливості дівчаток і хлопчиків, жінок і чоловіків» в суспільстві.

Урок гендерної рівності доцільно розпочати із бесіди, на якій дітям пропонують дати відповіді на запитання, наприклад, що означає бути «справжньою жінкою» або «справжнім чоловіком»; як вам здається, чи існують по-справжньому «чоловічі» і «жіночі» професії? Якщо «так», то наведіть приклади (до 6 позицій до кожного полу); чи існує, на вашу думку, різниця між дівчатками і хлопцями? Якщо «так», то яка: а) у психічному розвитку (увага, пам'ять, мова, мислення); б) у поведінці; в) у спілкуванні.

Логічним завершенням бесіди буде з'ясовано про те, як розподілено домашні обов'язки між дівчатами та хлопцями, жінками та чоловіками, підводячи дітей до висновку, що спільна праця та спільний відпочинок згуртовують і батьків, і дітей, є проявом взаємної підтримки і поваги. Діти можуть навести приклади шкідливих гендерних стереотипів та аргументовано їх спростувати.

Також доречним на такому уроці ознайомити старших школярів із значенням понять, з якими діти зіштовхнуться протягом заняття:

- гендерна рівність – рівний правовий статус чоловіків і жінок та рівні можливості для його реалізації, можливість для осіб обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства. Це справедливе ставлення до жінок і чоловіків. Справедливість веде до рівноправності;

- гендерна рівноправність – рівне ставлення та оцінювання суспільством подібностей та відмінностей між чоловіком і жінкою і розрізнення їхніх ролей. Гендерна рівноправність означає, що жінки і чоловіки користуються однаковим статусом, мають однакові умови для реалізації всіх прав людини і можливість робити свій внесок у національний, політичний, економічний, соціальний і культурний розвиток, а також мати користь від результатів.

У старших класах під час використання інтерактивних методів доцільно запропонувати дітям завдання дослідницького характеру, наприклад, виконання навчального проєкту, групову роботу тощо. Можна, організувати дискусію, поклавши в її основу інформацію про гендерну ситуацію у світі в цілому й в Україні зокрема, доповнивши її матеріалом із життя міста, школи, класу. Для обговорення можна запропонувати питання «Як захистити себе від гендерної дискримінації?», «Чи справді жінку не цікавить політика (наука)», «Чим небезпечні гендерні стереотипи».

На початку заняття необхідно розповісти, що розрізняють расові, національні, гендерні стереотипи та інші, подати їх визначення. Наголосити дітям про те, що вони функціонують як стандартизовані уявлення про моделі поведінки і риси характеру, які відповідають поняттям «чоловіче» та «жіноче». Акцентувати увагу слухачів на тому, що зміст стереотипів у конкретному суспільстві певною мірою відображає його гендерну культуру.

З одного боку, позитивний зміст гендерних стереотипів полягає в тому, що будучи звичайними формами поведінки, сприйняття навколишнього середовища, вони допомагають орієнтуватися в реальних обставинах без докладання зусиль для пошуку рішень. З іншого – негативний зміст їх полягає у тому, що вони спричиняють психологічний тиск на розвиток особистості чоловіка і жінки, не дають чіткого уявлення про нові реальні процеси, стримують зміни, формують несприйняття нового, а також зазначити, що за змістом виокремлюють чотири групи стереотипів. Останні впливають на соціальне середовище, систему цінностей, самоутвердження й самовиховання особистості. Загалом стереотипи в гендерній соціалізації нав'язують нормативи поведінки і не спрямовані в майбутнє.

Учасники такого заняття після прослуховування теоретичного матеріалу ведучого, наводять власні приклади найпоширеніших на їх думку стереотипів щодо жінок та чоловіків в українському суспільстві взагалі та родині зокрема.

Під час бесіди важливо наголосити дітям, що стереотипи є досить сталими поглядами, оскільки формувалися протягом століть, більш яких закріплені історично, а тому важко піддаються змінам. Поступове переосмислення узагальнених явищ про те, як дійсно поведуть себе чоловіки та жінки, може змінити орієнтації молодих людей. Потрібно дійти висновку, що не існує «чистої» жіночності чи мужності. Оскільки стереотипи заважають гнучкій поведінці та успішній самореалізації людини, то їх переборювання потрібно починати з усвідомлення їх у себе.

В останнє десятиріччя у вітчизняній педагогічній науці питання розробки концептуальних засад гендерної освіти значно активізувалося та поступово починає отримувати свій статус серед інших проблем національної вищої школи. Основи гендерної освіти розвивали провідні українські вчені, серед яких Л. Кобелянська, Л. Смоляр, Н. Чухим, В. Кравець, Т. Говорун, О. Кікінежді, І. Лебединська, О. Цокур. Їхні ідеї та дослідження дозволяють зробити певні висно-

вки. Тому залучення ідей гендерної освіти в системі закладах загальної середньої освіти буде сприяти підвищенню самосвідомості та можливості самореалізації старшокласників, наприклад, усвідомлювати абсолютні цінності прав чоловіків і жінок, почуття власної гідності; лояльне і разом з тим вимогливе ставлення до обох статей; критичне сприйняття соціально-політичної інформації; готовність відповідати за власні рішення та їхні наслідки тощо.

Серед сукупності цілей освіти взагалі та гендерного уроку зокрема головними є:

- підготовка учнів бути вільними від гендерних стереотипів і вироблення відповідальності за свою поведінку та міжособистісні взаємини;

- боротьба з існуючими традиційними поглядами про роль та місце жінки і чоловіка в сучасному суспільстві, зі стереотипами і забобонами, що орієнтують на підлегле становище жінок та домінування чоловіків.

Гендерне виховання конструюється через розгляд і порівняльний аналіз моделей гендерних взаємин, що трансформуються в межах відносин у суспільстві. Гендерна модель освіти та виховання спирається на основну ідею, що людина не є абстрактною нейтральною цілісністю, а жінка і чоловік, їхня рівноправність у самовираженні та самоствердженні є одним із найважливіших соціальних орієнтирів у всіх сферах життя демократично-орієнтованого суспільства.

Отже, основними напрямками гендерного виховання щодо формування всебічно-розвинутої особистості є:

- гармонійний розвиток у вихованців рис фемінності та маскулітності;

- врахування психофізіологічних особливостей особистості школярів із різними типами гендерної ідентичності (інтелектуальна та емоційна компоненти, поведінка та характер конструювання взаємин).

Найважливішим компонентом гендерного виховання є особистісний вплив вихователя, оскільки саме його гендерна позиція формує риси вихованців. Так, розглядаючи проблему визначення мети гендерної освіти, спираючись на ідеї провідних учених, серед яких О. Луценко, О. Булатова, О. Шнирова, Л. Штильова, визначимо формування особистості юнака та дівчини з гендерною культурою і коректним усвідомленням своєї відповідності дійовому соціальному статусу в рівних правах і обов'язках.

Оволодіння гендерною системою знань сприяє формуванню світоглядних орієнтацій особистості, її самоідентифікації і самореалізації в кожній зі сфер суспільства, створенню власної життєвої філософії.

Інтеграція гендерного компоненту в навчальний процес ефективна за умови створення широкого культурного контексту, причетності всього суспільства до справи формування гендерного паритету, надання вихованцям прикладів високої гендерної культури. Гендерна освіта та виховання може розглядатися як один із основних засобів формування гендерної культури. Так, у процесі здійснення виховної роботи зі школярами, вчитель повинний володіти гендерною культурою. Саме від виховних траєкторій учителя залежить, чи здійснюватиметься реконструкція традиційних культурних обмежень розвитку потенціалу особистості в залежності від статі, чи відбудеться осмислення і створення умов для максимальної самореалізації і розкриття здібностей дівчаток та хлопчиків у процесі педагогічної взаємодії.

Гендерна культура особистості учителів може формуватися не лише на основі національної культури

і національних цінностей, а й з врахуванням спадщини людства, плюралізму віросповідань та системи ідей, а також прагненням до універсалізації загальних правил і цінностей [5].

Складовими гендерної культури вчителя є гендерна освіченість, компетентність, досвід та зрілість особистості, що визначається моральними якостями, ціннісними орієнтаціями та психологічними характеристиками особистості. Культурологічна функція професійної підготовки педагогічних кадрів передбачає відновлення змісту на основах гуманізації, цілеспрямованого використання надбання національної та світової культур. Зміни у змісті професійної підготовки майбутніх учителів є основним діючим інструментом реформування освіти, приведення її у відповідність з оновленою метою, із потребами сьогодення. Пріоритет при реформуванні освіти надається зміні змісту, що стосується перебудови всіх навчальних програм відповідно до провідної ідеї підготовки, їхнього взаємозв'язку, інтеграції в єдину систему сучасного знання.

Навчання в школі є одним з вагомих факторів гендерної ідентифікації особистості та її становлення у підлітковому віці. В сучасній школі, на наш погляд, існує тенденція «фемінізації навчання», тобто працює більше жінок-вчителів, ніж учителів-чоловіків. Тому вчені, зокрема, В. Єремеева та Т. Хрїзман говорять про те, що фемінізація школи викликала і фемінізацію вимог, що передбачає різне оцінювання учнів залежно від їх статі. Відомо, що фактори соціальної нерівності є важливим у вихованні та навчанні школярів. Зокрема, велику роль відіграють гендерні установки вчителя-як сприймає учня-хлопчика та дівчинку, як оцінює, чи враховує статеві відмінності при подачі навчального матеріалу, чи є упередженням – до хлопчиків чи до дівчаток. Зокрема, в дослідженні В. Єремеевої та Т. Хрїзман було виявлено, що негативні характеристики вчительками приписувалися хлопчикам значно частіше, ніж дівчаткам. Щодо «найкращих» і «найгірших» дітей, які вчителькам запам'яталися за їх багаторічну працю було зазначено спершу дівчаток, а потім – хлопчиків. В очах учителів-жінок хлопчики частіше характеризувалися негативно – неохайні, мовчазні, збудливі, агресивні, уперті, зарозумілі, нетерплячі тощо. На відміну від них, дівчатка більш старанні, краще володіють собою, стриманіші, контролюють себе, боязкіші, нерішучі, більш знаючі. Після проведення анкетування та усного опитування учнів встановлено, що серед учнів випускних класів, які найбільшим чином відповідали шкільним вимогам, переважну більшість (біля 85%) становили саме дівчата. А юнаки, які потрапили в їх число, мали традиційно жіночі якості: зразкову поведінку, посидючість, ретельність у виконанні домашніх завдань тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи вище сказане, зазначимо, що гендерні знання – важлива ланка знань для людини XXI століття. У повсякденному житті жодна людина не повинна відчувати дискримінації. Уроки гендерної рівності, що впроваджуються в освітній процес, допоможуть людям із раннього віку відчувати себе повноцінною людиною, яка робить те, що для неї близьке. І не хвилюватися, що її не схвалять, бо це не жіноче чи не чоловіче заняття.

Для формування умінь і навичок із гендерної рівності варто використовувати таку форму навчання як: круглий стіл, бесіда, дискусія. Добирати вправи на знаходження в тексті гендерних стереотипів, вправи у яких людина може проявити себе та висловити свою думку.

Для людей, які проводять ці заняття важливо дотримуватись певних методичних рекомендацій: використовувати зрозумілі для учнів терміни, поступово вводити їх у розуміння гендерної рівності та відходу від гендерних стереотипів, що побутують у суспільстві, наводити багато прикладів та ілюструвати їх.

У подальших наукових розвідках планується розглянути питання неформальної освіти, в руслі якого розробити методичні рекомендації щодо проведення гендерного тренінгу для вчителів, під час проведення яких гендерні стереотипи сприятимуть розвитку гендерної свідомості хлопців і дівчат.

Список використаної літератури

1. Васютинський В.О. Про деякі закономірності формування статево-рольових особливостей хлопчиків і дівчаток у сім'ї. *Психологія*. 1990. Вип. 34. С.73–80.
2. Говорун Т.В. *Стать та сексуальність: психологічний ракурс*: навч. посіб. Тернопіль: Богдан, 1999. 384 с.
3. Говорун Т. *Засвоєння гендерних ролей дітьми в контексті зарубіжних психологічних шкіл*: монографія. Тернопіль: ТзОВ «Видавництво Астон», 2009. С. 5–19.
4. Городнова Н.М. Статево-рольові стереотипи на сторінках шкільних підручників гуманітарного циклу. *Психологія*. 2004. № 21–22 (117–118). С.114–128.
5. Кікінезді О. Соціально-педагогічні чинники становлення гендерної ідентичності дітей молодшого шкільного віку. *Науковий вісник Николаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського. Серія: Психологічні науки*. 2016. № 1. С.86-92.
6. Голубева М., Ковальчук О. *Гендерна культура та гендерна чутливість*. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13147/Holubieva_Henderna_kultura_pedahoha_ta_henderna_chutlyvist.pdf? (дата звернення: 09.10.2020).
7. Каширская И.Л. Социально-психологический анализ основных источников информации и процесс гендерной социализации. *Вопросы психологии*. 2003. № 6. С.56–63.
8. Штылева Л.В. *Педагогика и гендер : развитие гендерных подходов в образовании*. URL: <http://www.psymania.info/gend/polwosp/pedagogika.php>. (дата звернення: 08.10.2020).

References

1. Vasyutynskiy, V.O. (1990). Pro deyaki zakonomirnosti formuvannya statevorol'ovykh osoblyvostey khlopchykiv i divchatok u sim'yi [About some regularities of formation of gender-role features of boys and girls in a family]. *Psychology*, 34, 73–80. [in Ukrainian].
2. Hovorun, T.V. (1999). *Stat' ta seksual'nist': psykholohichnyy rakurs* [Gender and sexuality: a psychological perspective]. Bogdan. [in Ukrainian].
3. Hovorun, T. (2009). *Zasvoyennya gendernykh roley dit'my v konteksti zarubizhnykh psykholohichnykh shkil* [Assimilation of gender roles by children in the context of foreign psychological schools]. TzOV «VydavnyctvoAston». [in Ukrainian].
4. Horodnova, N. (2004). Statevorol'ovi stereotypy na storinkakh shkil'nykh pidruchnykiv humanitarnoho tsykladu [Gender stereotypes in the pages of school textbooks of the humanities]. *Psychology*, 21–22 (117–118), 114–128. [in Ukrainian].
5. Kikinezhd, O. (2016). Sotsial'no-pedahohichni chynnyky stanovlennya gendernoyi identychnosti ditey molodshoho shkil'noho viku [Socio-pedagogical factors of formation of gender identity of children of primary school age]. *Scientific Bulletin of Mykolaiv National University named after VO Sukhomlinsky. Series: Psychological Sciences*, 1, 86–92. [in Ukrainian].
6. Golubieva, M., & Kovalchuk, O. (2020). Henderna kul'tura ta henderna chutlyvist [Gender culture and gender sensitivity]. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13147/Holubieva_Henderna_kultura_pedahoha_ta_henderna_chutlyvist.pdf [in Ukrainian].
7. Kashyrskaya, I. (2016). Sotsyal'no-psikhologicheskyy analiz osnovnykh istochnikov informatsii i protsess gendernoy sotsialyzatsii [Socio-psychological analysis of the main sources of information and the process of gender socialization]. *Voprosy psykholohyy*, 6, 56–63. [in Russian].
8. Shtyleva, L. (2020). Pedagogika i gender: razvitiye gendernykh podkhodov v obrazovanii [Pedagogy and gender: development of gender approaches in education]. <http://www.psymania.info/gend/polwosp/pedagogika.php>. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 15.10.2020 р.

Стаття прийнята до друку 20.10.2020 р.

Pomyrcha Svitlana

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor
Theory and Practice of Primary Education Department
Donbass State Pedagogical University
Sloviansk, Ukraine

LESSON OF GENDER EQUALITY AS A MEANS OF IMPROVING STUDENTS' SPEECH ACTIVITY

Abstract. Gender thinking, gender worldview are formed on the basis of gender knowledge. Learning the basics of science, full of gender approach to the control of all spheres of human life, students themselves and with the participation of teachers form a worldview. The first is based on the theory of dominance (Fishman, Lakoff, Zimmerman), the second – on the theory of differences (Cameron, Cotes, Jones, Milroy). The humanities are faced with the historical task of rethinking the social realities of critical epochs, views on the world and the justice of its organization, to find human resources, potential opportunities and limits of restructuring established social relations, to redefine their perspective. These tasks are due to the need to renew and reform national societies and the world community, adherence to humanistic and democratic principles of social life; focus on the individual, his / her position and status, as well as its importance in ensuring the further progress of mankind and its sustainable development, but a new comprehensive system of knowledge, including the social-gender component. The relevance of research is determined by the fact that gender mainstreaming can help to overcome the situation of gender disorientation in the educational process in general. The purpose of the work is to research the peculiarities of using gender equality lessons in secondary education institutions, taking into account the gender stereotypes defined in modern scientific gender. To achieve this goal, the following methods were used: study and analysis of scientific and methodological literature; generalization of information to determine the theoretical and methodological foundations of the study;

empirical: pedagogical observation of extracurricular activities of students, conversations; conducting training on the formation of gender culture. The author of the article believes that gender education of young people, above all, contributes to the comprehensive development of personality.

Key words: gender aspect; gender education; critical thinking; gender equality; gender stereotype.